

Schaf onzichtbare roze eenhoorns af!

[Jogchum Vrielink](#), Postdoctoraal onderzoeker KU Leuven 16 augustus 2016 01:00

Maarten Boudry wil de vrijheid van godsdienst, als apart recht, uit de Grondwet (De Tijd, 12 augustus). Dat recht acht hij niet alleen overbodig, maar zelfs ‘discriminatoire, arbitrair en absurd’. Andere vrijheden - zoals die van meningsuiting en vereniging - moeten volstaan: geen religieuze privileges meer.

Jogchum Vrielink, onderzoeker KU Leuven en gastdocent Université Saint-Louis & Matthias Storme, hoogleraar KU Leuven

Nu hebben wij de grondwet er nog eens op nageslagen, maar de ‘godsdienstvrijheid’ vonden we daar niet in terug. Of toch niet met zoveel woorden en zeker niet apart. De Belgische Grondwet vermeldt wel de vrijheid van eredienst, maar ze doet dat in een en hetzelfde artikel als de vrijheid van meningsuiting.

Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bevat wel een aparte bepaling, maar daarin is van de vermeende voorkeursbehandeling van religies niet direct sprake. Het Verdrag waarborgt de vrijheid van godsdienst én overtuiging. Niet-religieuze overtuigingen - zoals atheïsme, feminisme en ecologische overtuigingen - genieten evenzeer bescherming als godsdiensten.

" De ‘godsdienstvrijheid’ maakt dus niet zozeer een onderscheid tussen religieuze en niet-religieuze overtuigingen, maar eerder tussen intensiteiten van overtuiging. "

De ‘godsdienstvrijheid’ maakt dus niet zozeer een onderscheid tussen religieuze en niet-religieuze overtuigingen, maar eerder tussen intensiteiten van overtuiging. Een keppeltje dragen, omdat

dat ervaren wordt als religieuze plicht, wordt terecht meer beschermd dan Boudry’s eventuele overtuiging dat hij overal zijn hoedje moet kunnen

opzetten, omdat het hem leuk staat, dat laatste betwisten we overigens niet. Dat is echter niet omdat het eerste toevallig wordt ingegeven door een religie, maar doordat het sterker verweven is met iemands kernidentiteit.

Maar kan het recht toch niet gewoon worden afgeschaft, omdat andere rechten en vrijheden volstaan? Ook dat is een misvatting. Zo is vooral de negatieve vrijheid van godsdienst en overtuiging - die bescherming biedt tegen al te opdringerige levensbeschouwingen - moeilijk vervangbaar. Die negatieve dimensie houdt bijvoorbeeld in dat je je als niet-moslim kan verzetten tegen crèches die, uit gemakzucht, enkel halalvlees serveren. Met welk ander grondrecht zou je dat doen?

Verder geeft de godsdienstvrijheid handen en voeten aan de scheiding tussen kerk en staat. De staat mag zich niet bemoeien met levensbeschouwelijke opvattingen van zijn burgers, maar als hij dat toch doet, is er de godsdienstvrijheid als afweerrecht. Het is geen toeval dat de grondwet van de Verenigde Staten de scheiding van kerk en staat in één adem noemt met de godsdienstvrijheid.

Is de godsdienstvrijheid echter niet erg flou, zoals Boudry betoogt? Dat klopt, maar grondrechtelijke normen zijn per definitie abstract en moeilijk interpreteerbaar. Neem het verbod op onmenselijke behandeling, het gelijkheidsbeginsel en de scheiding van kerk en staat. Al die rechten en beginselen schaffen we toch ook niet af omdat de contouren moeilijk vaststelbaar zijn?

De vraag is bovendien of afschaffing de door Boudry gepercipieerde 'problemen' niet vooral verschuift. Als pakweg het dragen van de hoofddoek niet langer onder de godsdienstvrijheid valt, maar 'louter' onder de vrijheid van meningsuiting, dan stelt het kwalificatieprobleem zich voortaan gewoon met betrekking tot dat recht. In dat opzicht is de discussie bijna een semantische.

Tot slot nog dit: zelfs als afschaffing theoretisch wenselijk zou zijn (*quod* dus *non*), dan is het praktisch onmogelijk. Waar een grondwetswijziging en de talloze bijbehorende wetswijzigingen al extreem moeilijk zouden zijn, is het helemaal onhaalbaar om de verplichtingen op Europees en internationaal niveau te herzien. Godsdienstvrijheid staat immers in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het EU-Handvest en in VN-verdragen.

Kortom: behoudens een volledige internationale 'uittrede' en isolatie, blijf je er sowieso mee zitten. Godzijdank.